

УДК: 336.2:339.9:332.14

Андрій Буряченко

доктор економічних наук, професор,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна
buriachenko.andrii@kneu.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-7354-7491

Павло Логвінов

кандидат економічних наук,
докторант Кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна
pavlo_logvinov@kneu.edu.ua
ORCID: 0000-0001-9855-0315

ПОЛІТИКА ЗГУРТОВАНOSTІ ЄС У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТРАНСКОРДОННОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Andrii Buriachenko

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
Kyiv, Ukraine

Pavlo Logvinov

PhD in Economics,
Doctoral student at the Department of finance named after Viktor Fedosov,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman,
Kyiv, Ukraine

THE ROLE OF EU COHESION POLICY IN CROSS-BORDER REGIONAL DEVELOPMENT

Анотація. Дослідження присвячене аналізу інструментів фінансової діяльності транскордонного співробітництва країн Карпатського регіону, що є важливим елементом регіональної політики Європейського Союзу. Розглянуто концептуальні засади політики згуртованості ЄС, її еволюцію та сучасні механізми реалізації, зокрема через програми Європейського територіального співробітництва та структурні фонди. Особливу увагу приділено ролі транскордонного співробітництва у стимулюванні місцевого економічного розвитку, соціальної згуртованості та екологічної резильєнтності прикордонних регіонів. Проведено аналіз потенціалу Карпатського Єврорегіону для використання фінансових інструментів ЄС, а також оцінено можливості адаптації європейського досвіду

до українських реалій в умовах євроінтеграції та післявоєнної відбудови. У висновках запропоновано рекомендації щодо вдосконалення механізмів фінансового забезпечення транскордонного співробітництва в Україні, зокрема через залучення інвестицій та використання фондів політики сусідства ЄС.

Ключові слова: Політика згуртованості, транскордонне співробітництво, Карпатський регіон, структурні фонди ЄС, фінансові інструменти.

Abstract. *The study is devoted to the analysis of financial instruments for cross-border cooperation of the Carpathian region countries, which is an important element of the European Union's regional policy. The conceptual foundations of the EU cohesion policy, its evolution and modern mechanisms of implementation, in particular through the European Territorial Cooperation programmes and structural funds, are considered. Particular attention is paid to the role of cross-border cooperation in stimulating local economic development, social cohesion and environmental resilience of border regions. The article analyses the potential of the Carpathian Euroregion to use EU financial instruments and assesses the possibilities of adapting European experience to Ukrainian realities in the context of European integration and post-war reconstruction. The conclusions offer recommendations for improving the mechanisms of financial support for cross-border cooperation in Ukraine, in particular through attracting investment and using EU Neighbourhood Policy funds.*

Key words: *Cohesion policy, cross-border cooperation, Carpathian region, EU structural funds, financial instruments.*

Основний зміст. Політика згуртування Європейського Союзу виступає ключовим інструментом забезпечення збалансованого економічного, соціального та територіального розвитку в європейському просторі. Особливу роль вона відіграє у транскордонному вимірі, де сприяє подоланню бар'єрної функції кордонів та перетворенню периферійних регіонів на простори активної взаємодії. Дослідження показує, що ця політика пройшла складний еволюційний шлях і сьогодні становить комплексну систему механізмів та інструментів, спрямованих на гармонізацію регіонального розвитку ЄС. Для України, що перебуває на шляху до європейської інтеграції, розуміння та імплементація принципів політики згуртування у транскордонному контексті набуває особливого значення з огляду на перспективи вступу до ЄС та необхідність гармонізації соціально-економічного розвитку регіонів.

Постановка проблеми. Кількість наукових досліджень та аналітичних звітів фокусом уваги яких є проблематика регіональних диспропорцій та пошуку інструментів їх подолання, свідчить про значний запит для вирішення існуючих викликів на сучасному європейському просторі. Однією з політик Європейського Союзу, що має важливе значення для України, спрямованої на зменшення регіональних диспропорцій та сприяння економічній і соціальній згуртованості між його державами-членами є Політика згуртування ЄС. Дана політика характеризується можливістю регулювання регіонального розвитку за територіальними ознаками, що можуть не співпадати з існуючими адміністративними межами. Політика

згуртування ЄС охоплює всі європейські регіони, які мають спільні ознаки відповідно до їхньої економічної та територіальної ситуації.

Особливої ваги набуває транскордонний аспект політики згуртування, оскільки саме прикордонні території часто демонструють найбільші відхилення від середніх показників соціально-економічного розвитку. Периферійність цих регіонів, разом із історичними передумовами та політичними чинниками, зумовили необхідність розробки спеціальних інструментів сприяння їхньому розвитку в рамках загальної політики згуртування ЄС.

Для України, яка отримала статус кандидата на членство в ЄС, вивчення механізмів політики згуртування та транскордонного співробітництва набуває особливого практичного значення. Це пов'язано з необхідністю гармонізації регіонального розвитку та підготовки до використання інструментів політики згуртування в українському контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання політики згуртування ЄС та транскордонного співробітництва знаходять широке відображення в академічній літературі як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Аналіз публікацій за цією тематикою дозволяє виокремити кілька основних напрямів досліджень.

Теоретико-методологічні та практичні аспекти транскордонного співробітництва досліджувалися, починаючи з 1950-х років, рядом іноземних науковців та дослідників, серед яких варто зазначити: Г. Мюдріх, Д. Віллерс (Німеччина), З. Хойніцкі, Т. Лієвські, З. Макела, (Польща), П. Кузьмішин, Ю. Тей (Словаччина), інші.

Важливий внесок у дослідження проблематики транскордонного співробітництва в умовах європейської інтеграції здійснено вітчизняними науковцями у контексті аналізу регіональної політики ЄС. Серед вітчизняних науковців, що мають вагомий внесок у результати досліджень міжтериторіального співробітництва, варто зазначити О. Амоші, П. Беленького, О. Вишнякова, С. Гакмана, М. Долішнього, В. Євдокименка, Ю. Макогона, А. Мельника, Н. Мікули, В. Пили, С. Писаренка, А. Сторонянську, О. Чмиря, Ю. Макогона та інших. Окрім теоретичних аспектів ними аналізуються геополітичні зміни внаслідок впровадження політики сусідства ЄС та визначається зміна ролі сучасного міжтериторіального співробітництва для України. Результати їх досліджень є вагомим внеском у поглиблення теорії та методології розвитку міжтериторіального співробітництва.

Питання генезису політики згуртування та взаємозв'язку між євро регіональними типами територій досліджується в роботах українських науковців, зокрема О. Зайця [3]. Дослідженню особливостей регіональних моделей розвитку держав Європейського континенту присвячено ряд досліджень в працях Є. Кіш [4]. Практичні аспекти в управлінні організацією та фінансуванні заходів щодо розвитку єврорегіонального співробітництва детально представлені у наукових публікаціях А. Панова [6]. Фінансові аспекти функціонування європейських регіонів та об'єднань держав досліджено науковцями А. Буряченко з К. Левченко [2].

Дослідження останніх років акцентують увагу на можливостях залучення фінансових ресурсів для України в рамках політики згуртованості, що проводились О. Гуменюк [10], та важливості процесів територіальної конвергенції, що зазначено в результатах досліджень експертів Програми «U-LEAD з Європою [1] необхідності

трансформації політики регіонального розвитку України відповідно до європейських стандартів, а також на інструментах розвитку транскордонного співробітництва, зокрема європейських об'єднаннях територіального співробітництва.

Проте, незважаючи на значний науковий доробок, низка питань залишається недостатньо дослідженою. Зокрема, недостатньо висвітлено практичні механізми імплементації принципів політики згуртування ЄС в українських реаліях, питання адаптації інструментів європейського транскордонного співробітництва до умов України, а також оцінка ефективності та наслідків політики згуртування для периферійних регіонів. Крім того, потребують додаткового вивчення фінансові механізми забезпечення транскордонного співробітництва в контексті діючої політики згуртування ЄС на період 2021-2027 років та підготовки до нової періоду багаторічного фінансового планування до 2035 року.

Мета дослідження

Метою дослідження є аналіз концептуальних засад, інструментів та практичних механізмів реалізації політики згуртування ЄС у забезпеченні транскордонного регіонального розвитку, а також визначення перспектив застосування європейського досвіду в українських реаліях в контексті євроінтеграційних процесів, концептуалізація рекомендацій для імплементації політики згуртування.

Досягнення мети дослідження окреслює вирішення таких завдань:

- проаналізувати сучасні інструменти та механізми політики згуртування, спрямовані на розвиток транскордонних регіонів;
- визначити роль європейських об'єднань територіального співробітництва у забезпеченні транскордонного розвитку;
- оцінити потенціал політики згуртування ЄС для можливостей розвитку транскордонних регіонів України;
- розробити рекомендації щодо імплементації європейського досвіду політики згуртування у в українських реаліях регіональної співпраці.

Сучасні виміри політики згуртування ЄС

Сучасна політика згуртування ЄС на період 2021-2027 років є найбільшою інвестиційною політикою ЄС, на яку спрямовується третина спільного бюджету Союзу, що становить у зазначеному програмному періоді 392 млрд євро. Вона підтримує інвестиції в економічний розвиток на рівні окремих інституцій, муніципалітетів, регіонів і секторів, допомагаючи бідним регіонам конкурувати на єдиному європейському ринку та наздогнати більш розвинені території⁶.

На період 2021-2027 рр. політика згуртованості ЄС спрямована на п'ять основних цілей спрямованих на зменшення економічних, соціальних та територіальних диспропорцій між його регіонами:

- більш розумна Європа через інновації, діджиталізацію, економічні трансформації та підтримку малого і середнього бізнесу;
- більш зелена Європа з низьковуглецевою економікою, імплементацією Паризької угоди та інвестиціями в енергетичний перехід, відновлювані джерела енергії та боротьбу зі зміною клімату;
- більш пов'язана Європа із стратегічними транспортними та цифровими мережами;

- більш соціальна Європа, що впроваджує Європейську опору соціальних прав та підтримує якісну зайнятість, освіту, навички, соціальну інклюзію та рівний доступ до охорони здоров'я;

Європа ближча до громадян через підтримку стратегій місцевого розвитку та сталого міського розвитку по всьому ЄС [10].

На рисунку 1 візуально представлено п'ять основних цілей, що фінансуються з відповідних структурних фондів політики згуртованості Європейського Союзу:

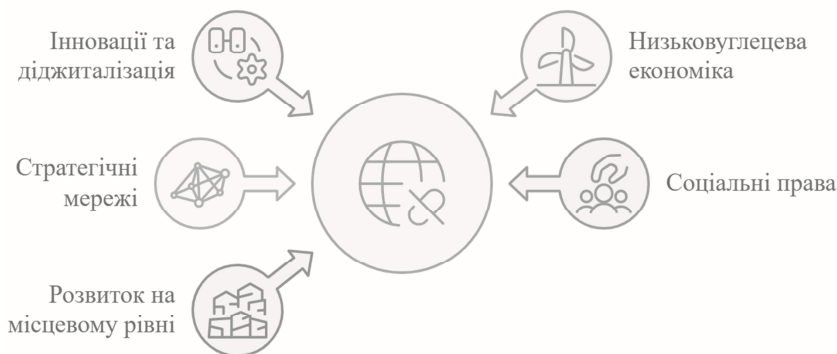

Рис. 1. Основні цілі політики згуртованості ЄС на період 2021-2027 рр.

Впровадження політики згуртування здійснюється через структурні фонди бюджету ЄС, що створені з для скорочення економічної та соціальної нерівності між різними європейськими регіонами. Дотримання правил рівного доступу до фінансових ресурсів передбачає можливість залучення коштів для всіх регіонів ЄС, але першочерговою є підтримка для менш спроможних та вразливих територій.

Європейський Союз пропонує потужні фінансові інструменти для сприяння регіональному розвитку, транскордонній співпраці та зменшенню соціально-економічних диспропорцій між регіонами. Проведений аналіз сучасних фінансових інструментів, що використовується в тому числі для транскордонної співпраці країн Карпатського регіону, дозволяє їхнє виокремлення за двома напрямками: програми Європейського територіального співробітництва (далі – ЄТС, Interreg) та структурні фонди ЄС. Детальний аналіз нормативно правової бази дозволяє сформулювати ключові відмінності та характеристики програми територіального співробітництва та фондів.

Interreg – це спеціальний інструмент ЄС з фінансовим компонентом, що сприяє гармонійному розвитку через транскордонне співробітництво⁸. Програма дозволяє інституціям, територіям та людям співпрацювати над спільними викликами, зменшувати бар'єри, створені кордонами, та будувати відносини довіри та солідарності. Фінансування: використовуються кошти з Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF). Цілі: програмна діяльність зосереджена на внутрішньому співробітництві між регіонами ЄС. Пріоритети: смарт-регіони (інновації та цифровізація), зелена економіка (низьковуглецевий розвиток і адаптація до кліматичних змін), соціальна інтеграція (зайнятість, освіта), територіальна згуртованість (розвиток міст і сільських територій).

Варто також зазначити й інші програмні компоненти Interreg, що мають різні цілі, джерела фінансування та розрізняються за відповідними абrevіатурними позначеннями, а саме: Interreg A та Interreg B.

Транскордонне співробітництво (Interreg A). Даний інструмент передбачає фінансовий ресурс, що спрямовується на прикордонні регіони (наприклад, Польща-Україна, Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна) з наданням грантів на спільні інфраструктурні, туристичні та екологічні проекти.

Транснаціональна співпраця (Interreg B). Даний інструмент передбачає фінансовий ресурс, що спрямовується на подолання макрорегіональних проблем, таких як визначені у Карпатській стратегії, а також, сприяння інноваціям та стійкості.

Interreg NEXT – це спеціалізована програма ЄС, яка розширює принципи використанні фінансових інструментів Interreg на зовнішні кордони ЄС для співпраці з країнами-сусідами. Вона є частиною політики сусідства ЄС і спрямована на зміцнення партнерських відносин між країнами-членами ЄС та їхніми сусідами. Фінансування: крім коштів Європейського фонду регіонального розвитку (ERDF), використовуються кошти з Інструменту сусідства й міжнародного співробітництва (NDICI) та Інструменту передвступної допомоги (IPA). Цілі: програмна діяльність зосереджена на зовнішньому співробітництві між країнами ЄС і сусідами. Пріоритети: адаптація до кліматичних змін і циркуляційна економіка, зміцнення біорізноманіття та екологічної інфраструктури, соціальна інтеграція через освіту та охорону здоров'я, покращення управління через партнерство між країнами.

Interreg NEXT має суттєві відмінності, оскільки даний фінансовий інструмент дозволяє поширення співпраці на сусідів, які не є членами ЄС, таких як Україна.

Ключові відмінності складових Програм Interreg, що стосуються країн з різним ступенем інтеграції до Європейського Союзу, представлені у Табл.1

Таблиця 1

Основні параметри Програм Interreg та Interreg NEXT

Параметр	Interreg	Interreg NEXT
Географія	Внутрішні кордони ЄС	Зовнішні кордони ЄС
Фінансування	ERDF	ERDF, NDICI, IPA
Цільова аудиторія	Регіони держав-членів ЄС	Регіони держав-членів і сусідніх країн
Пріоритети	Інновації, зелена економіка, соціальна згуртованість	Екологія, адаптація до клімату, соціальна інтеграція
Політичний контекст	Політика згуртованості ЄС	Політика сусідства ЄС

Для України¹ як держави Карпатського регіону є доступними компоненти Програми Interreg NEXT протягом періоду 2021-2027 років:

Poland-Ukraine з бюджетом €187,4 млн, з яких €170,3 млн призначені безпосередньо для проектів.

Romania-Ukraine для фінансування проектів у сфері охорони здоров'я, освіти, туризму, культури, адаптації до змін клімату та управління кордонами³.

¹Окремі області

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine спрямована на розвиток співпраці між регіонами Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей України та прилеглими районами Угорщини, Румунії та Словаччини [1].

До даного інструменту фінансування можуть долучатися місцеві органи самоврядування та інші неприбуткові організації з Рівненської, Волинської, Львівської, Тернопільської, Івано-Франківської та Закарпатської областей. Проекти поділяються на великі інфраструктурні, звичайні та малі.

Структурні фонди ЄС

Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF)

ERDF є ключовим інструментом зміцнення економічної, соціальної та територіальної згуртованості в ЄС шляхом усунення диспропорцій між регіонами у 2021-2027 роках.

Європейський соціальний фонд+ (ESF+)

ESF+ є головним інструментом ЄС для інвестицій у людський потенціал з бюджетом €95,8 млрд на 2021-2027 роки. Фонд підтримує стратегію ЄС щодо вдосконалення якісної освіти, навчання та освіти протягом життя.

Нещодавні поправки дозволяють державам-членам перенаправляти фінансування ESF+ на розвиток навичок у стратегічних секторах, таких як оборонна промисловість та екологічно чисті галузі. Також передбачена додаткова підтримка регіонів, що межують з росією, Білоруссю та Україною, які стикаються з конкретними викликами.

Фонд згуртування (CF) – ще один важливий інструмент політики згуртованості ЄС, що фінансує проекти в галузі транспорту та навколишнього середовища в країнах, де валовий національний дохід на одного жителя нижчий за 90% від середнього показника ЄС.

Проведений аналіз фінансових інструментів Європейського Союзу для сприяння регіональному розвитку, транскордонній співпраці та зменшенню соціально-економічних диспропорцій між регіонами дозволяє їхнє схематичне представлення. На рис. 2, фінансові інструменти виокремлено за наступними напрямками: програми Європейського територіального співробітництва (Interreg) та трьох структурних фондів ЄС.

Важливим елементом сучасної політики згуртування є збільшення уваги до необхідності кращого інформування про її результати. Держави-члени та регіони посилили вимоги щодо комунікації, організації заходів для висвітлення великих проектів, що фінансуються ЄС, та розробки планів соціальних медіа.

Нова політика згуртування також запроваджує щорічний огляд результатів діяльності у формі політичного діалогу між органами влади та спеціально уповноваженим ЄС органом – Комісією ЄС. Для оцінювання результатів Комісія ЄС розробила понад 40 спільних індикаторів, які охоплюють різні сфери, включаючи продуктивні інвестиції, ІКТ, транспорт, довкілля, дослідження та інновації, енергетику та зміну клімату, соціальну інфраструктуру, розвиток міст та європейське територіальне співробітництво [8].

Рис. 2. Фінансові інструменти політики згуртованості ЄС у програмному періоді 2021-2027 років.

Ключовим викликом є розвиток потенціалу проектного менеджменту на місцевому та регіональному рівнях, оскільки відсутність кваліфікованого персоналу та досвіду у підготовці проектних заявок може стати перешкодою для отримання та належного освоєння фінансування ЄС.

Важливого значення для України має доступність до фінансових інструментів, що різняться для різних країн Карпатського регіону, оскільки пряме фінансування зі структурних фондів доступне переважно державам-членам ЄС, Україна як країна-кандидат може брати участь у програмах Interreg та отримувати підтримку через Інструмент передвступної допомоги (IPA). Це своєрідне «тренування» для подальшого ефективного використання структурних фондів після вступу до ЄС [10].

Висновки та перспективи подальших досліджень

Проведене дослідження дозволяє зробити низку важливих висновків щодо ролі політики згуртування ЄС у забезпеченні транскордонного регіонального розвитку та перспектив використання європейського досвіду в українському контексті.

По-перше, політика згуртування ЄС є ключовим інструментом скорочення регіональних диспропорцій та сприяння економічній і соціальній згуртованості між державами-членами. Вона пройшла тривалий шлях еволюції від початкових форм фінансової допомоги до комплексної системи механізмів регіонального розвитку, що адаптуються до викликів та потреб сучасного європейського простору.

По-друге, транскордонне співробітництво є невід'ємною складовою політики згуртування, яке набуває особливого значення у контексті розширення ЄС та встановлення нових кордонів. Воно виступає важливим елементом європейської інтеграції, сприяючи перетворенню кордонів з бар'єрів на простори активної взаємодії та співпраці.

По-третє, сучасна політика згуртування ЄС (2021-2027) пропонує широкі можливості для розвитку транскордонних регіонів через реалізацію п'яти основних цілей: розумна Європа, зелена Європа, пов'язана Європа, соціальна Європа та Європа ближча до громадян. Ці цілі створюють комплексну рамку для розвитку транскордонних регіонів у різних аспектах їхнього функціонування.

По-четверте, для України, яка отримала статус кандидата на членство в ЄС, транскордонне співробітництво у рамках політики згуртування є перспективним напрямом взаємодії з Європейським Союзом. Воно дозволяє використовувати потенціал прикордонних регіонів для стимулювання їхнього розвитку та інтеграції у європейський простір.

По-п'яте, аналіз комплексної оцінки згуртування регіонів України показує низький рівень соціальної та територіальної згуртованості для усіх адміністративних областей. Відповідно, інвестиційні пріоритети, визначені у політиці згуртування ЄС, мають стати стратегічними імперативами регіональної політики України.

На основі проведеного дослідження можна визначити такі рекомендації для України щодо використання досвіду політики згуртування ЄС у забезпеченні транскордонного регіонального розвитку:

1. Адаптація нормативно-правової бази транскордонного співробітництва до стандартів ЄС, що дозволить ефективніше використовувати інструменти політики згуртування.

2. Розробка стратегій транскордонного співробітництва, які б узгоджувалися з цілями політики згуртування ЄС на 2021-2027 роки.

3. Розробка системи моніторингу та оцінки ефективності транскордонного співробітництва за індикаторами, які використовуються в політиці згуртування ЄС.

Таким чином, концептуалізація стратегічного співробітництва в рамках Карпатського євро регіону набуває нової структурної формації, зумовленої необхідністю інтеграції та синергії інституцій у спектрі багаторівневого управління. Еволюцією механізмів міжрегіонального співробітництва ініційовано консолідацію адміністративно-територіальних органів влади у форматі прийняття спільних декларативних актів та консолідованих проявів співробітництва, репрезентуючи системний імператив формулювання макрорегіональної доктрини розвитку [2].

Перспективи подальших досліджень пов'язані з детальнішим вивченням практичних механізмів імплементації інструментів політики згуртування ЄС в українських реаліях, аналізом ефективності існуючих програм транскордонного співробітництва, а також оцінкою впливу транскордонного співробітництва на соціально-економічний розвиток прикордонних територій. Особливої уваги заслуговує дослідження потенціалу європейських об'єднань територіального співробітництва за участю українських регіонів та розробка рекомендацій щодо їх ефективного функціонування.

Список використаних джерел:

1. Analytical Document. (2023). *The Process of Ukraine's Accession to the EU in the Context of Regional and Local Development*. Kyiv. URL: <https://u-lead.org.ua/storage/admin/files/c63b0eb665fdf3266d87a52bf3de8ec9.pdf>
2. Buriachenko, A., Levchenko, K., Spasiv, N., & Osipova, A. (2022). Fiscal decentralization of the Visegrád Group countries as a key factor of development. *ACTA INNOVATIONS*, 45, 31–44. URL: <https://doi.org/10.62441/actainnovations.v45i.296>
3. Заяць, О. І. (2019). Прикордонне співробітництво як передумова розвитку міжнародної економічної конвергенції. *Науковий вісник Ужгородського*

- національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 24(Ч.2), 21–26. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_2_2019ua/6.pdf
4. Кіш, Є. (2019). Регіональна політика Європейського Союзу: стратегічні імперативи для України. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n23texts/kish.htm>
 5. Logvinov, P., Buriachenko, A., Gaponiuk, M., Petrukha, S., & Siusko, M. (2025). EU Cohesion Policy and Cross-border Cooperation: Strategies for Sustainable Development of the Carpathian Region. *International Journal of Organizational Leadership*, 14 (First Special Issue 2025), 170–189. URL: <https://doi.org/10.33844/ijol.2025.60471>
 6. Панов, А. В. (2011). Євро регіон як інструмент прикордонного (транс кордонного) співробітництва. *Вісник Запорізького національного університету. Серія: Юридичні науки*, 8, 20–26. URL: <https://alenpanov.org.ua/ua/article/13/16>
 7. Європейська Комісія. (2025). *A modernised cohesion policy to boost the EU's strategic priorities*. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/04-01-2025-a-modernised-cohesion-policy-to-boost-the-eu-s-strategic-priorities_en
 8. Європейська політика згуртування. *Distance Course Materials*. URL: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/812ea45e-d347-4e07-8f90-e8cf7bfc1183/DistanceCourseMaterials.pdf>
 9. VoxUkraine Editorial Team. (2023). Політика згуртування ЄС як основа регіонального розвитку держав-членів. URL: <https://voxukraine.org/polityka-zgurtuvannya-yes-yak-osnova-regionalnogo-rozvytku-derzhav-chleniv>
 10. Гуменюк, О. (2025). Політика згуртованості ЄС: можливості залучення фінансових ресурсів для України. Реанімаційний Пакет Реформ. URL: <https://rpr.org.ua/news/polityka-zghurtovanosti-yes-mozhlyvosti-zaluchennia-finansovykh-resursiv-dlia-ukrainy/>

References:

1. Analytical Document (2023). *The Process of Ukraine's Accession to the EU in the Context of Regional and Local Development*. Kyiv. Available at: <https://u-lead.org.ua/storage/admin/files/c63b0eb665fdf3266d87a52bf3de8ec9.pdf>
2. Buriachenko, A., Levchenko, K., Spasiv, N., & Osipova, A. (2022). Fiscal decentralization of the Visegrád Group countries as a key factor of development. *ACTA INNOVATIONS*, 45, 31–44. Available at: <https://doi.org/10.62441/actainnovations.v45i.296>
3. Zaiats, O. I. (2019). Prykordonne spivrobitnytstvo yak peredumova rozvytku mizhnarodnoi ekonomichnoi konverhentsii [Border cooperation as a prerequisite for the development of international economic convergence]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Seria: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo, 24/2, 21–26. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_2_2019ua/6.pdf [in Ukrainian].
4. Kish, Ye. (2019). Rehionalna polityka Yevropeiskoho Soiuzu: stratehichni imperatyvy dlia Ukrainy [European Union regional policy: strategic imperatives for Ukraine]. Available at: <http://www.ji.lviv.ua/n23texts/kish.htm>

5. Logvinov, P., Buriachenko, A., Gaponiuk, M., Petrukha, S., & Siusko, M. (2025). EU Cohesion Policy and Cross-border Cooperation: Strategies for Sustainable Development of the Carpathian Region. *International Journal of Organizational Leadership*, 14 (First Special Issue 2025), 170–189. Available at: <https://doi.org/10.33844/ijol.2025.60471>
6. Panov, A. V. (2011). Yevrorehiony yak instrument prykordonnoho (transkordonnoho) spivrobotnytstva [Euroregions as a tool for border (cross-border) cooperation]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Yurydychni nauky*, 8, 20–26. Available at: <https://alenpanov.org.ua/ua/article/13/16> [in Ukrainian].
7. European Commission (2025). *A modernised cohesion policy to boost the EU's strategic priorities*. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/newsroom/04-01-2025-a-modernised-cohesion-policy-to-boost-the-eu-s-strategic-priorities_en
8. Ievropeiska polityka zghurtuvannia [European cohesion policy]. *Distance Course Materials*. Available at: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/812ea45e-d347-4e07-8f90-e8cf7bfc1183/DistanceCourseMaterials.pdf> [in Ukrainian].
9. VoxUkraine Editorial Team. (2023). Polityka zghurtuvannia YeS yak osnova rehionalnoho rozvytku derzhav-chleniv [The EU's cohesion policy as the basis for regional development in member states]. Available at: <https://voxukraine.org/polityka-zgurtuvannya-yes-yak-osnova-regionalnogo-rozvytku-derzhav-chleniv> [in Ukrainian].
10. Humeniuk, O. (2025). Polityka zghurtovanosti YeS: mozhlyvosti zaluchennia finansovykh resursiv dlia Ukrainy [EU cohesion policy: opportunities for Ukraine to attract financial resources]. *Reanimatsiinyi Paket Reform*. Available at: <https://rpr.org.ua/news/polityka-zghurtovanosti-yes-mozhlyvosti-zaluchennia-finansovykh-resursiv-dlia-ukrainy/>